וכל מיני בגדים. הסירים והכלך וסריקין: יכול שאני מרבה עור משהופשט גרסינן בדבי אלעזר. **משהופשט** מיד בלא שום תיקון: **מה בגד המקבל טומאה.** דרבי אלעזר גמר בגד דהכא מבגד האמור בסרכים (ויקרא יא) שהוא מקבל טומאה ואינה [ב] מחוסר מחשבה: **מאי בינייהו.** במאי פליגי היכן מצינו בגד הראוי לקבל טומאה ואינה מקבלה [ג] וליף [ד] ר' יהודה מיניה: **דאי [בעי] [ה] תשיב עלה.** לתקן חלוקו: **רבא אמר.** בגד גדול נמי משכחת לה דראוי לקבל ואינו מקבל כגון שחישב עליו [ו] לציירו במעשה רוקם דכל כמה דלא ציירי אי [ז] מבטל למחשבתו לאו כלי הוא: **דאי בעי מבטל ליה למחשבתו.** הא [ח] דקיימא לן מחשבה אינה מועילה מידי מחשבה לענין הוציאו [ט] מתורת טומאה תנן לה (כלים פרק כה משנה ט) המטילדו לטומאתן במחשבה אין מחשבה חוזרת ומועלתן אבל להורידן לטומאה קי"ל (שם) כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה: **עולגה.** שטוח לאכול עליו או לשכב עליו ורובן מן העור ויש שעושין מן הבגד וקי"ל אם חישב עליו לעולגה אין צריך קיצוע דדווייני"ר בלע"ז ליפותו [י] דבלאו קיצוע חזי לעולגה בב"ק מייתי לה בפ' מרובה (דף סו:) אבל היכא דחשיב עליה לקולעה אינה מקבלת טומאה עד שיקצענה כדאמרינן לקמן, או יבטל מחשבתו הילכך בגד שעומד לעולגה וחישב עליה [כ] לקולעה הרי ראוי לקבל טומאה דאי בעי מבטל למחשבתיה ואינו מקבל עדיין והא פליגי לרבי יהודה כל בגד במשמע יש בגד שאינו מקבל טומאה אלא ראוי לטומאה ור' אלעזר כבגד האמור בסרכים בעינן: **והתניא.** בניחותא: **עד שיקצענה.** או יבטל מחשבתו דקי"ל (כלים שם) כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה: **דבר גרידה הוא.** לאין מכבסים [כא] [אותו] אלא גורדו [כב]: **היפה עליו לשלשם.** במס' שבת תנן לה היתה על הכר של בגד גיעול של רוק או של צואה מקנחו בסמרטוט בשבת ואינו נותן עליה מים לכלותה להעבירה [כג] מפני שהוא מכבס וכיבוס אב מלאכה הוא הייגו [כד] מלבן ואם היתה לשלשת זו על כר של עור נותן עליה מים עד שתכלה בשטיפת מים ומיהו שפשופי בידים לא. ומדקתני נותן עליה מים ש"מ אין כיבוס בעור: **מכבסו. גבי דס חטאת קאי: מסאניה.** בשבת: **קרא.** גבי נגעים דכתיב (ויקרא יג) כיבוס בעור: **ומסני'.** דהכא דקתני העור טעון כיבוס: **ברכין.** ודברי הכל. וכי פליגי אחריס ורבנן בקשין: **נאו מילתא היא דאמרי.** לאוקומי קרא ברכין דהא קרא סתמא כתיב לא שנא רך ולא שנא קשה דמי לא עסקינן דקרא אפילו אכסלגיא קאמר דקשין הן. אכסלגיא עור שלוק וקשה: **ומשויא ליה רך.** הילכך קרא לגרעת אפילו בקשין ומתניתין ברכין ופלוגתא בקשין: כריס

ביניהו לרבי יהודה בעי כיבוס ולרבי אלעזר לא בעי כיבוס: לשלשת. פירש בערוך צואת תרנגולין: מקנחה בסמרטוט. אבל ליתן מים אסור משום דשרייתו זהו כיבוסו והא דאמר בפ"ק [ל] דבילה (דף יח.) נדה מערמת וטובלת בנגדיה אומר ר"ת דלא חשיב כיבוס משום דהוי דרך לכלוך ויותר [לא] מתלכלכים בגדים כשנכנסה בנהר לבושה ממה שמתכבסין וכן תיכי חלילתא דברים במה אשה (שבת דף מז.) לא אסרינן [לב] אלא שמא תטלם ותעבירם ארבע אמות בשבת

מסורת הש"ם

א) שבת קכה. סוכה טז. נדה ס:, ב) ע"ז ב"ק סו:, ג) מוספתא כלים פ"ל דב"מ ה"ד ע"ש, ד) תו"כ צו פ"ו ה"ג, ה) שבת קמב:, ו) בשבת ליתא, ז) [שם סג: וש"נ], ח) מגיגה כו: [וע"ש בתו' ובתו' מנחות נז. ד"ה כלין], ט) גי' יעב"ץ ז"ל, י) ד"ה טומנין.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מאי ביניייהו וכו' ואינה מקבלה הס"ד והשאר נמחק:

שינויי נוסחאות

א) בכל כתה"י אשר יזה (דק"מ): ב) בכל כתה"י משלש על שלש (דק"מ). ובהג' כן אייה כ' דגיר' הרמב"ם משלשה, וע"ש בקר"מ: ג) ל"ל השתא (*ש"מ): ד) ל"ל לציירו (ש"מ. וכ"ה ברש"י). ומהרמב"ם בהל' כלים מ' דגר' כלפנינו: ה) רבינא (*ב"ש. ח"מ). ו) ל"ל א"ד (גליון): ז) ל"ל וראוי (ש"מ): ז) מכבסן וכו' מגרדן. וכל"ל בסמוך. וכל"ל בכש"י (ש"מ): ח) ל"ל וכי (*ש"מ): ט) כתיבא ברכין כתיבא (ש"מ): י) ס"ל אבלוסמוס. וכן בכש"י (*ש"מ). וז"ל הגר"ב ג' הערוך בערך אבלוסמוס מי לא עסקינן בכלי אבלוסמוס, פי' כלים של עור קטן ועכין. וז"ל הרב המוסף בנוקחות דילן גרסי' אכסלגס ולא יתכן כי אכסלגס בל' יוני מין עץ ופי' המבולומוס נלשון יוני כלים עשויים מחמיכות עורות או בגדים עכ"ל. ובדכרים אלו מיושב היטב קושית תוס' מגיגה כו: ד"ה בכלי וכו' ותוס' מנחות נז. ד"ה ליתא בכלי אבלוסמוס עכ"ל: יא) נ"מ נוסף דקשין ניגוה (כר"צ. ש"מ): יב) ואינו (ש"מ): יג) ל"ל דקא יליף (ש"מ). ועי' ב"מ: יד) מיבע בעי ליתא בכתה"י וד"ו. וכן ליתא להלן בד"ה דאי בעי מבטל, ובד"ה עולגה: טו) עליו מתחילתו לציירו (כתה"י וש"מ). ועי' ש"מ בחידושים: טז) בכי"פ אי. ובכ"מ נסמן מכאן ועד סה"ד וכ"כ כ"ל לממוקי: יז) ל"ל דהא (*ש"מ): יח) להוציאו (*ש"מ): יט) דהיינו ליפותו (ש"מ): כ) עליו לקוצעה הוי ראוי לקבל טומאה אי מבטל למחשבתיה כו' (שמכ"י): כא) כש"מ נוסף כגון כלי עץ: כב) ולהעבירה (ש"מ): כג) דהיינו (*ש"מ): כד) דבפרק (ש"מ): כה) בשר שנתנבלה ודשרין כו' כל"ל (ש"מ): כו) רש"ק מוחק המיגות שנסוגרייס. וגי' ש"מ כיון דלא שכיח שייחדו לישיבה. גי' מג"ל סי' ש"מ סקכ"ד כיון דלא מייחדו לישיבה. גי' כ"ק כיון דלא מינכרא שייחדה לישיבה: כז) התקינה (ב"ש ומג"א שם): כח) ל"ל דמיירי בעור (באה"מ): כט) ל"ל דאיכא (ש"מ): ל) ל"ל בפ' שני (ש"מ): לא) ל"ל דיותר (באה"מ): לב) י"ג אמרינן. עי' עו"ש. ולגירסתנו קאי אטעיפא דאסרינן ליה התם לגישנא דמשום קפידא ע"ש בסוגיא:

שיטה מקובצת

בגד שחישב עליה לצורה. תימה וכי משום דחישב עליו רוצה אלא מדלי טומאתו והא קיימא לן יוכלין לידי טומאתן במחשבה ואינם עולין אלא בשני מעשה. וי"ל דמיירי שחישב עליו לצורה מתחלתו (הר"פ ד"ל. ב"ש):

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פכ"ב מהל' כלים הלכה כח:

ב ג שם הלכה ח:

כח ד מיי' שם פכ"ד הל' (ז) [ו]:

כט **הו** מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה ד:

ל ז מיי' פכ"ב מהל' שבת הל' יח טור"ע א"ח סי' שב סעיף ט:

לא **חט** מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה ב:

לב י מיי' פי"ג מהל' טומאת צרעת הלכה א:

תורה אור השלם

1. כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בְּבָשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלָיו תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ:
2. וְהַבֶּגֶד אוֹ הַשְּׁתִי אוֹ הָעֵרֶב אוֹ כָל כְּלִי הָעוֹר אֲשֶׁר תְּכֻבַּס וְסָר מֵהֶם הַנֶּגַע וְכֻבַּס שֵׁנִית וְטָהֵר: ויקרא יג, נח

גליון הש"ם

גמ' דאי בעי חשיב עלה. עיין סוכה דף טז ע"א תוס' ד"ה דלא חזי. וכנגה דף ס ע"ב תוס' ד"ה כמטלניות: [תוס' ד"ה מנין (מהעמוד הקודם) וכן צ"ל גבי מחט כו'. שבת דף קכג ע"א]:

מוסף רש"י

עוצבא. שאוכלין עליו וכעין שולגן הוא (ב"ש סו:): **לשלשה.** שוט דבר מיאוס כגון רוק או צואה: מקנחה בסמרטוט. ולא יתן עליה מים, דאתם כר של בגד הוא וכגד שריטו במים היא כיבוסו: היתה של עור. היתה לשלשת זו על כר של עור, אלא כר כיבוס הוא: נותן עליה מים עד שתכלה. ומיהו כיבוס ממש לא, דהוא מקום קדוש שהזכיר הכתוב, וכן הוא בגמרא דזבחים דף צ"ד ע"ב הכבוס במקום קדוש מנח"מ דתנו רבנן תכבס במקום קדוש, שבירת כלי חרש מנין ת"ל וכלי חרס כו' ע"ש. הרי דדרשינן וי"ו דוכלי חרס מוסיף על ענין ראשון שקאי ג"כ על מקום קדוש הנאמר בתחלה. אמנם יש לומר דאין זה מספיק לקושיא זאת דיש לומר דזה חוזר על מקום קדוש הנאמר בכיבוס דהכוונה הוא שהשבירה בכלי חרס הוא במקום קדוש הנאמר בכיבוס, ועדיין לא ידענו שהכיבוס גופא יהיה בעזרה דשמא די אם מכבסו בחצר אוהל מועד שהוא ג"כ מקום קדוש, דע"כ אין לומר דהכונה הוא דהכל נמשך למקום קדוש הנאמר באכילת חטאת דכתיב ביה חצר אוהל מועד דא"כ למה כתב מקום קדוש בכיבוס כלל הא בלא"ה ידענו שיהיה הכיבוס במקום קדוש כמו שידענו בשבירת כלי חרס

ליקוטים

שייך לענין קודם

ושטיפה בכלי נחשת במקום קדוש הוא כי כל הכתובים נמשכים אל מקום קדוש שהזכיר עכ"ל הרמב"ן ז"ל. ולפ"ז אין מקום לקושיא הזאת דכבר תירצו הרמב"ן דכל הכתובים נמשכים אל מקום קדוש שהזכיר הכתוב, וכן הוא בגמרא דזבחים דף צ"ד ע"ב הכבוס במקום קדוש מנח"מ דתנו רבנן תכבס במקום קדוש, שבירת כלי חרש מנין ת"ל וכלי חרס כו' ע"ש. הרי דדרשינן וי"ו דוכלי חרס מוסיף על ענין ראשון שקאי ג"כ על מקום קדוש הנאמר בתחלה. אמנם יש לומר דאין זה מספיק לקושיא זאת דיש לומר דזה חוזר על מקום קדוש הנאמר בכיבוס דהכוונה הוא שהשבירה בכלי חרס הוא במקום קדוש הנאמר בכיבוס, ועדיין לא ידענו שהכיבוס גופא יהיה בעזרה דשמא די אם מכבסו בחצר אוהל מועד שהוא ג"כ מקום קדוש, דע"כ אין לומר דהכונה הוא דהכל נמשך למקום קדוש הנאמר באכילת חטאת דכתיב ביה חצר אוהל מועד דא"כ למה כתב מקום קדוש בכיבוס כלל הא בלא"ה ידענו שיהיה הכיבוס במקום קדוש כמו שידענו בשבירת כלי חרס

כיבוס דהא אינו ראוי וכל שכן אי גרסינן על שלא הופשט שיש הוכחה שלאחר הפשט מקבל טומאה בלא שום מעשה. עד כאן הגה"ה. ותימה בפ' [ב] במה טומנין (שבת דף מט:) משמע דאין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד דתניא עורות בין עבודים בין שאינן עבודים מותר לטלטלן בשבת ולא אמרו עבודים אלא לענין טומאה בלבד ופי' שם בקונטרס דאין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד ושמא יש לפרש דלאחר עיבוד אפילו מחשבה לא בעי אבל קודם עיבוד בעי מחשבה וה"ר חיים מפרש בשם ריב"א דהתם מיירי באותם שעורותיהם כבשרם דתנן בפ' העור והרוטב (חולין דף קכג.) וכולן שעיבדן או שהלך בהן כדי עבודה טהורין וה"ק לא אמרו שיש חילוק בין עבודין לשאין עבודין אלא לענין טומאה ובאותם שעורותיהן כבשרם דקודם עיבוד טומאין בכזית כדין בשר כה] אמת ובגלה ודשרן בכעדשה ולאחר עיבוד טהורין עד שיאכל בו חמשה על חמשה כדין עור וא"ת דמשמע הכא דעור משהופשט אפילו לא מקבל טומאה במחשבה דהא דומיא דעור שלא הופשט קמרבי דהוי לא ומדאשיב מנא במחשבה לענין טומאה אם כן מותר לטלטלו בשבת כדאשכחן בפרק כל הכלים (שבת דף קכג.) במחט שאינה נקובה בגלמי דכיון דזיטנין דמימלך עלה ומשוי לה מנא שרי לטלטלו וקשה מכאן לר"ת דמפרש בבמה טומנין (שם דף מט.) [ו] גבי טומנין בשלחין ומטלטלין אותן דמיירי ביבשין אבל לחין לא משום דקשיא ליה הכא דכל כתבי הקדש (שם דף קטז:) גבי מפשיטין את הפסח עד החזה דקאמר לא נטלטל עור אגב בשר אבל בלא בשר לא וכן בפ"ק דבילה (דף יח:) גבי עור לפני הדורסן דהתירו סופן משום תחילתן קאמר מהו דתימא טעמא דב"ה משום דחזי למזגא עליה ואפילו בעי"ט קמ"ל כו' וי"ל דאע"ג דמקבל טומאה במחשבה כאן כו] (דלא שכיחה שייחדה ליישיבה בעוד שהוא לח אסור לטלטל [ז] וכן ל"ל גבי מחט שמטל חررה או עוקלה דאסרינן לטלטלה אע"ג דאם איתקנא כו] למתוח טמאה כדתנן במס' כלים (פרק יג מ"ה) ובקונטרס פי' בפ' כל כתבי הקודש [שבת דף קטז:] דהיא דבמה טומנין דעור כח] בהמה גסה ולפירושו צריך לאוקומה נמי הא דבילה בבהמה דקה כי הא דכל כתבי דגבי פסח וטעמא דעור בהמה דקה לא חזא למזגא כולי האי והא דתנן בפרק כל כתבי (שם) פורסין עור של גדי כו' צריך להעמידה (כ"ש) כשייחדו ליישיבה אי נמי בדליקה התירו טפי כדאמר התם ולפר"ת אתי שפיר דמיירי ביבשין כי הא דבמה טומנין (שם דף מט.): **מאי בינייהו.** פירוש לרבי יהודה על כרחין מיירי קרא בבגד דאינו מקבל טומאה אלא דראוי לקבל ולרבי אלעזר מיירי קרא בבגד דמקבל טומאה אבל בבגד הראוי ואינו מקבל לא בעי כיבוס והשתא איזה בגד הוא זה הראוי ואינו מקבל ואיכא כט]

בינייהו לרבי יהודה בעי כיבוס ולרבי אלעזר לא בעי כיבוס: לשלשת. פירש בערוך צואת תרנגולין: מקנחה בסמרטוט. אבל ליתן מים אסור משום דשרייתו זהו כיבוסו והא דאמר בפ"ק [ל] דבילה (דף יח.) נדה מערמת וטובלת בנגדיה אומר ר"ת דלא חשיב כיבוס משום דהוי דרך לכלוך ויותר לא] מתלכלכים בגדים כשנכנסה בנהר לבושה ממה שמתכבסין וכן תיכי חלילתא דברים במה אשה (שבת דף מז.) לא אסרינן לב] אלא שמא תטלם ותעבירם ארבע אמות בשבת

ובמריקה ושטיפה שג"כ לא נאמר בהו מקום קדוש וחוזר אדלעיל מניה. אלא ודאי ע"כ צ"ל שאינו חוזר אלמעלה על אכילת חטאת הואיל והפסיק הקרא וכל אשר יגע בבשרה יקדש ואינו חוזר כי אם על מקום קדוש הנאמר בכיבוס ושפיר קמה קושית הגאון מוה' ישעי' כיבוס גופא מנ"ל שיהיה בעזרה. אמנם אעפ"כ למדנו מתורתו של הרמב"ן שנתן טעם על הכתוב שיהיה אחר שנבלע כמו שהיה קודם הזיה שאסור להוציאו מן הקלעים, ובזה נדחה הקושיא הזאת ודוק. ע"כ הג"ה]. הרי מבואר שהכיבוס הוא לפנים מן הקלעים והרי במשכן לפנים מן הקלעים הוא מחנה שכינה והוא עזרה בבית העולמים וא"כ הדין דין אמת. ואעפ"כ לא ידעתי מאי קשיא ליה על הת"כ שהרי בת"כ לא נזכר בכיבוס שיהיה בעזרה, ואולי באמת ס"ל לתנא דת"כ שהכיבוס במחנה לויה. ושעם תלמוד שלנו שסובר שהוא בעזרה לפי שבאמת תלמוד שלנו אינו דורש כמו הת"כ, דלדעת הת"כ במקום קדוש משמע קדושה קלה ואתי בחצר אוהל מועד להצריך קדושה יתירה, ודעת תלמוד שלנו להיפך שהרי כך אמרו בזבחים דף נ"ו ע"א והתניא לשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש מנין שהכהנים נכנסים שם ואוכלים שם קדשי קדשים ושירי מנחה ת"ל בחצר אוהל מועד יאכלוה התורה ריבתה חצירות הרבה במקום קדוש בחצר אהל מועד עכ"ל רש"י, הרי דאי הוה כתיב רק במקום קדוש הוה ממעטינן אפילו לשכות הפתוחות לקודש, וזה היפך הת"כ דבמקום קדוש הוא גם מחנה לויה וא"כ תלמוד שלנו לשיטתו ודאי שהכבוס הוא בעזרה. ואם בא להקשות על תלמוד דידן צריך הוא להקשות בהיפוך מנ"ל שרשאי לכבס בלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש. ועל זה יכילנא להשיב דבאמת כן הוא שאינו רשאי לכבסו רק בעזרה ממש, ולא מצינו מפורש שיהיה רשאי לכבסו בלשכות ההם כי באמת לא לכל הדברים שוין לשכות ההם לעזרה שהרי לא שוו לא לטומאה ולא לשחיטת קדשים קלים כמבואר שם בסוגיא. וכל זה אני משיב לכבוד מעלתו הרמה לדחות קושייתו. אבל הנלענ"ד באמת שאין חילוק משמעות דורשין ולא מחלוקת לדינא בין תלמוד שלנו ובין הת"כ כלל ושניהם לדבר אחד כיוונו. ולכאורה יש לדחות קושייתו של מעלתו בפשיטות כיון דגלי רחמנא בהני דמקום קדוש לאו היינו מחנה לויה א"כ שוב ילפינן בכל מקום דכתיב במקום קדוש היינו העזרה ולא מחנה לויה. ואמנם עיקר קושייתו דא"כ למה אכפיל רחמנא למכתב כן בחטאת שהרי כבר נאמר כן במנחה ונילף מינה אלא ודאי מדחזר וכתב גם גבי חטאת כן חזינן דלא ילפינן מהדדי והוו להו שני כתובין. ולפי זה ממילא על הת"כ לא קשה כלום דסתם ספרא ר' יהודה ור"ש סבר שני כתובין מלמדין. ואמנם סברת התלמוד שלנו דשפיר ילפינן אלא דמחצר אוהל מועד ממעטינן לשכות הבנויות בחול אבל גגין ועליות אף שלא נתקדשו לא ממעטינן דבכלל בחצר אוהל מועד הם ואיצטריך במקום קדוש למעט גגין ועליות. ועיין פסחים דף פ"ו ע"א אכתי אימעוט לשכות הנ"ל מדכתיב בחצר אוה"מ איצטריך עוד הפעם בחצר אוהל מועד גם גבי חטאת לרבות חצירות הרבה. וזהו כוונת הגמרא שם בזבחים וממילא לא אייתר קרא דחטאת ולא הוו שני כתובין וילפינן כל מקום דכתיב במקום קדוש אמנם. אלא דא"כ עיקר הריבוי ללשכות הוא מחצר אוהל מועד דגבי חטאת שהוא מיותר והרי חזינן דבגמרא הביא קרא דמנחה בחצר אוהל מועד יאכלוה שזה במנחה נאמר. ולכן נלענ"ד דודאי כן הוא כמ"ש מעלתו דגבי אשם ליכא ספיקא שאכילתו בעזרה כמו חטאת ואפ"ה חזינן דלא כתיב ביה רק במקום קדוש יאכל ומזה ילפינן גילוי מלתא דמקום קדוש סתמא היינו מחנה שכינה שהרי אשם ודאי אכילתו במחנה שכינה דהוקש לחטאת ומ"מ אייתר בחצר אוהל מועד במנחה לריבוי לשכות ולכן הביא הגמרא קרא דמנחה, וא"כ הדין שוה בין לפי דרשת הת"כ ובין לפי דרשת הגמרא, אלא מעט הפרש יש ביניהם דתלמודא דידן לא מרבה לשכות מבמקום קדוש דאיצטריך למעוטי גגין ומרבה לשכות מיתורא דבחצר שאייתר במנחה, והת"כ דדרשא ריבוי לשכות מבמקום קדוש אולי ג"כ כוונתו מריבוי דכתיב ב' פעמים דאי הוה כתיב בחדא מינייהו בחצר אוהל מועד לחוד ג"כ הוה ילפינן מאידך ואייתר במקום קדוש לריבוי לשכות. זה הנלע"ד וקצרתי מאפס הפנאי. ושלומו הטוב יגדל כנפשו ונפש א"נ (וכ"ש מגיגה תו"מ סי' קכ"ד):